

แนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาท ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

Guidelines for Promotion of Community-based Tourism Ban Prasat,
Than Prasat Sub-district, Non Sung District, Nakhon Ratchasima Province

¹กิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย (Kittisak Klinmuenwai)

²จุฑาทิพย์ สุจริตกุล (Juthathip Sucharitkul)

³ปิย สุติสุสดี (Pyha Sudisusadee)

¹สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

¹(Department of Tourism and Hotel, Faculty of Business Administration, Vongchavalitkul University)

²คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันรัชฎภาควัย

²(Faculty of Political Science and Public Administration, Rajapark Institute)

³คณะบริหารธุรกิจ สถาบันรัชฎภาควัย

³(Faculty of Business Administration, Rajapark Institute)

Email: kittiya_kitty@hotmail.com, kittisak_kli@vu.ac.th

Received August 7, 2021; Revised August 19, 2021; Accepted November 19, 2021

Abstract

The purpose of this research was to study the potential and guidelines for promotion of community-based tourism in Ban Prasat, Than Prasat Sub-district, Non Sung District, Nakhon Ratchasima Province. The sample group used to collect the quantitative data consisted of tourists and local people, a total of 381 people. They used questionnaires as a tool for data collection. The confidence level of the questionnaire was 0.89. And in-depth interviews and participatory observation as a tool to collect information from key informants with a local community leader and a local sage of 8 people. The quantitative data was analyzed by mean and standard deviation analysis and apply content analysis techniques to qualitative data. It was found that the Ban Prasat community has the potential to promote appropriate tourism management with a highlight on the subject of archaeological sites, the history and cultural background of the community, and there is also a unique local archaeological museum. There are tourism activities based on the wisdom of the local people, and guidelines for the promotion of community-based tourism in Ban Prasat. By

development infrastructure facilities within the area. In particular, accessibility routes, signposts, parking spaces, and public restrooms. And providing knowledge on the conservation of archaeological tourism resources by recruiting responsible agencies to help support the facilities and develop sustainable public relations materials.

Keywords: Promotion of Tourism; Community-Based Tourism; Ban Prasat Community

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนและเพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาท ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเป็นนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น จำนวน 381 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นกลุ่มผู้นำชุมชนและปราชญ์ท้องถิ่น จำนวน 8 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเกี่ยวกับข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนบ้านปราสาทมีศักยภาพในการส่งเสริมการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสม โดยมีจุดเด่นในเรื่องของแหล่งโบราณคดี ประวัติศาสตร์และความเป็นมาทางวัฒนธรรมของชุมชนและยังมีพิพิธภัณฑสถานโบราณคดีท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มาจากภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นและได้แนวทางในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาท โดยการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานต่าง ๆ ภายในพื้นที่ โดยเฉพาะเส้นทาง การเข้าถึง ป้ายบอกทาง สถานที่จอดรถและห้องน้ำสาธารณะยังมีน้อย และการจัดให้ความรู้กับคนในชุมชนท้องถิ่นเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางโบราณคดี โดยจัดหาหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้ามาช่วยสนับสนุนในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกและพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ของชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: การส่งเสริมการท่องเที่ยว; การท่องเที่ยวโดยชุมชน; ชุมชนบ้านปราสาท

บทนำ

จังหวัดนครราชสีมา หรือที่เรียกกันว่า "โคราช" เป็นเมืองใหญ่บนดินแดนที่ราบสูง ที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและทางธรรมชาติที่งดงาม จนได้รับการยกย่องให้เป็นมรดกโลก ทำให้เกิดการเดินทางจากนักท่องเที่ยวและคนทั่วไปเดินทางมาเยือนและสนุกสนานไปกับกิจกรรมท่องเที่ยวที่หลากหลาย ได้ชื่นชมความยิ่งใหญ่ของอารยธรรมขอมโบราณ เรียนรู้วัฒนธรรมพื้นบ้าน ได้สัมผัสการท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ อาทิ เชิงเกษตร เชิงนิเวศและเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของท้องถิ่น และเลือกซื้อหาสินค้ามาชมนิดในดินแดนที่เปรียบเสมือนเป็นประตูสู่ภาคอีสาน (Tourism Authority of Thailand, 2015) จากหลักฐานทางโบราณคดีที่พบอยู่ทั่วไปในเขตจังหวัดนครราชสีมา ทำให้เชื่อได้ว่าบริเวณนี้เคยมีชุมชนโบราณยุคก่อนประวัติศาสตร์ตั้งอยู่ จนกระทั่งเข้าสู่ยุคประวัติศาสตร์

ก็ยังคงความเจริญรุ่งเรืองมาตลอดตั้งแต่ สมัยทวารวดี โดยมีศูนย์กลางความเจริญอยู่ที่เมืองเสมา เป็นเมืองใหญ่อยู่ในบริเวณที่เป็นอำเภอสูงเนินในปัจจุบัน ต่อมาในสมัยขอมเรืองอำนาจ มีการสร้างเมืองโคราฆปุระ หรือเมืองโคราช ขึ้นในบริเวณใกล้เคียง และมีเมืองพิมายเป็นเมืองใต้ปกครองที่สำคัญ จนถึงสมัยกรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระนารายณ์มหาราชโปรดเกล้าฯ ให้สร้างเมืองขึ้นใหม่ โดยเอาชื่อเมืองเสมากับเมืองโคราฆปุระมาผูกกันเป็นนามเมืองใหม่เรียกว่า "เมืองนครราชสีมา" แต่คนทั่วไปนิยมเรียกกันว่า "เมืองโคราช" โคราชมีความเจริญรุ่งเรืองขึ้นเรื่อย ๆ จนมีฐานะเป็นเมืองเจ้าพระยามหานคร และเมื่อถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 เจ้าอนุวงศ์ผู้ครองเมืองเวียงจันทน์ได้ก่อการกบฏยกกองทัพมาตีเมืองนครราชสีมาและกวาดต้อนพลเมืองกลับไปเป็นเชลย คุณหญิงโม ภริยาปลัดเมืองนครราชสีมาในขณะนั้น ได้คิดอุบายแสร้งทำกลัวและประจบเอาใจทหารลาว จนกระทั่งเมื่อขบวนเชลยถูกกวาดต้อนมาหยุดพักที่ทุ่งสัมฤทธิ์ ในเขตอำเภอพิมาย เมื่อสบโอกาส คุณหญิงโมก็นำทัพชาวเมืองโจมตีกองทหารเวียงจันทน์จนแตกพ่ายไป วีรกรรมอันหาญกล้าของคุณหญิงโมในครั้งนี้ เป็นที่เลื่องลือและสรรเสริญไปทั่ว ต่อมารัชกาลที่ 3 จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาฐานันดรศักดิ์ให้คุณหญิงโมเป็น "ท้าวสุรนารี" โคราชมีความเจริญรุ่งเรืองต่อมาจนกลายเป็นชุมทางการค้าที่สำคัญระหว่างภาค ตะวันออกเฉียงเหนือกับภาคกลาง จนในสมัยรัชกาลที่ 5 โปรดเกล้าฯ ให้มีการจัดตั้งมณฑลนครราชสีมาขึ้นเป็นมณฑลแรกของประเทศ เพื่อควบคุมดูแลหัวเมืองในบริเวณใกล้เคียง ในปัจจุบันนครราชสีมาหรือโคราช เป็นจังหวัดที่กล่าวได้ว่าเจริญที่สุดของภาคอีสาน ในด้านประเพณีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นก็มีความน่าสนใจไม่น้อย และมีเพลงพื้นบ้านที่เรียกว่าเพลงโคราชเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น ด้านประวัติศาสตร์นั้นจังหวัดนครราชสีมาก็มีความสำคัญในประวัติศาสตร์ไทยมากสำหรับสถานที่ท่องเที่ยวก็มีความครบครันในทุกรูปแบบโดยเฉพาะการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่นที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง (Public relations office, Nakhon Ratchasima Province, 2020)

ชุมชนบ้านปราสาท เป็นชุมชนหนึ่งที่มีวิถีชีวิตของชุมชนอยู่บนพื้นที่แหล่งโบราณคดีที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดนครราชสีมา มีอายุราว 3,000 ปีพบว่าแหล่งเป็นโบราณคดีขนาดใหญ่ จากการขุดค้นสันนิษฐานว่ามีมนุษย์มาตั้งชุมชนครั้งแรกราว 3,000 ปีมาแล้ว รู้จักการเพาะปลูกข้าวและเลี้ยงสัตว์ มีการใช้สำริดบ้างแต่ไม่แพร่หลาย ทำภาชนะดินเผาทรงปากแตรสีแดงขัดมันและมีการนำภาชนะดังกล่าวฝังร่วมกับศพด้วย ต่อมาในราว 2,200 ปี เกิดความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสูงขึ้น โดยผลิตภาชนะดินเผาแบบพิมายดำขึ้นแทน มีการนำเหล็ก สำริด หินสีต่าง ๆ เช่น หินคาร์เนเลียน หินอเกต มาทำเครื่องใช้เครื่องประดับ จนราวพุทธศตวรรษที่ 16 จึงเริ่มรับวัฒนธรรมทวารวดีและเขมรเข้ามา แต่เป็นช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ก่อนที่ชุมชนนี้จะสิ้นสุดไป แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาทนับเป็นแหล่งโบราณคดีแห่งที่สองต่อบ้านเชียง ที่ได้จัดทำในลักษณะพิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง มีหลักฐานของกลุ่มวัฒนธรรมแบบทวารวดีและแบบเขมรโบราณ ช่วงระหว่าง 1,500-3,000 ปีมาแล้ว ชาวบ้านปราสาทจะร่วมกันทำบุญอุทิศส่วนกุศลในวันที่ 21 เมษายน ของทุกปี นับได้ว่าชุมชนบ้านปราสาทเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ขนาดใหญ่ และมีอายุที่เก่าแก่ที่สุดของเขตภาคอีสานตอนล่าง (Ban Prasat Museum and Ban Prasat Archaeological Site, 2020) และต่อมา ได้มีการส่งเสริมอาชีพที่มีต้นทุนจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ทำให้ชุมชนมีงานทำหลังสิ้นฤดูทำนา โดยจะเห็นได้ว่ากลุ่มแม่บ้านมีงานหัตถกรรมทำเกือบทุกครัวเรือน แต่ทางชุมชนบ้านปราสาทและโรงเรียนบ้านปราสาทไม่ได้มีงานที่สนใจที่จะให้กระแสนิยมทางวัตถุมาทำลายความดีงามของวัฒนธรรมท้องถิ่น จึงได้พัฒนาการเรียนการสอนให้กับเด็กในโรงเรียนและคนในชุมชนท้องถิ่น โดยได้จัดให้มีหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดให้นักเรียนรู้จักการทอผ้า การจักสาน การเล่นดนตรีพื้นบ้านเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมต่อไป รวมทั้งให้มีการจัดอบรมเยาวชนให้ทำหน้าที่อาสาสมัครยุวมัคคุเทศก์เพื่อให้ข้อมูลแก่นักศึกษานักท่องเที่ยว และ

ผู้สนใจทั่วไปเป็นตามช่วงระยะเวลา (Than Prasat Subdistrict Administrative Organization, 2020) จากการสำรวจเบื้องต้นชุมชนมีทรัพยากรที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของชุมชน

ด้วยเหตุดังที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่าชุมชนบ้านปราสาท ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา มีศักยภาพและมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่หลากหลายโดยเฉพาะรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนทางโบราณคดีและวัฒนธรรมเนื่องจากชุมชนบ้านธารปราสาทมีความสำคัญทางโบราณคดีและวัฒนธรรมที่น่าค้นหา น่าสนใจ จึงเห็นสมควรทำการศึกษาเพิ่มเติมและกำหนดแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน จึงได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาท ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านธารปราสาทในระยะต่อไป จะไม่มุ่งเน้นเฉพาะการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยว แต่จะให้ความสำคัญกับการพัฒนาเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายการเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่มีคุณภาพมากขึ้น รวมถึงการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวภายในกลุ่มท่องเที่ยวและการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวและกระจายรายได้ไปสู่ท้องถิ่นมากขึ้น โดยคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อชุมชน สังคม วิถีชีวิต ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างให้เกิดความสมดุลและการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาท ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาท ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยนี้ศึกษาการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านปราสาท ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา และจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาท ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ในช่วงปี พ.ศ. 2563

ขอบเขตด้านพื้นที่ ชุมชนบ้านปราสาท ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

ขอบเขตด้านระยะเวลา การดำเนินงานวิจัยในช่วงเดือน มกราคม-ธันวาคม พ.ศ.2563

ทบทวนวรรณกรรม

การส่งเสริมการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (Department of Tourism, 2017) การท่องเที่ยวของไทยได้พัฒนาจนถึงจุดหัวเลี้ยวหัวต่อ ประเทศไทยได้ผ่านยุคทองของการท่องเที่ยวเข้าสู่ยุคของการแข่งขันอย่างเข้มข้นในตลาดโลกและยุคที่จำนวนนักท่องเที่ยวไทยสูงกว่่านักท่องเที่ยวต่างชาติ ดังนั้น แผนพัฒนาและส่งเสริม การท่องเที่ยวในอนาคต จึงจำเป็นจะต้องพัฒนาให้การท่องเที่ยวมีมาตรฐานสูงขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อ สวัสดิการของนักท่องเที่ยวไทย และเพื่อรักษาขีดความสามารถของการแข่งขันระหว่างประเทศ ใน ขณะเดียวกัน มาตรฐานที่สูงขึ้นจะสามารถทำให้ประเทศไทยได้นักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีค่าใช้จ่าย ต่อหัวต่อวันสูงรายได้สุทธิเข้าประเทศเพื่อช่วยจรรโลงการ

ท่องเที่ยวไทยให้ยั่งยืน และทำให้การท่องเที่ยวไทย มีเอกลักษณ์ไทยในมาตรฐานสากล ทั้งในด้านแหล่งท่องเที่ยว การให้บริการและการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างสมบูรณ์ การท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานสากล มีองค์ประกอบดังนี้ (1) มีแหล่งท่องเที่ยวที่งดงาม ไม่อยู่ในสภาพเสื่อมโทรมหรือถูกทำลาย (2) คงประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม ดำรงเอกลักษณ์ของไทยไว้ให้ลือชื่อไปทั่วโลก (3) สิ่งแวดล้อมปลอดภัย (4) มีความปลอดภัยจากอาชญากรรม อุบัติเหตุและโรคภัยไข้เจ็บ (5) มีระบบสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกในปริมาณที่เหมาะสม สะดวกและ บริการที่มีคุณภาพ (6) มีการคมนาคมที่ติดต่อถึงกันได้ทุกระบบ (7) มีระบบโทรคมนาคมสาธารณะที่ติดต่อกับทั่วโลกได้ในทุกเมืองท่องเที่ยวหลัก (8) คนไทยมีความพร้อมที่จะให้บริการในมาตรฐานสากลและมีส่วนร่วมอย่างสูงสุดในการได้รับสวัสดิการในมาตรฐานเดียวกัน เช่นเดียวกับ Ruiz, Reyes & Gonzalez (2016) การส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นการสร้างอัตลักษณ์ในสถานที่ท่องเที่ยวเป็นการดึงดูดความน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยวและคู่แข่งที่สำคัญของกลยุทธ์การตลาดในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการสำหรับการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการสร้างอัตลักษณ์เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ให้กับสถานที่ท่องเที่ยวและเพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวอยากที่จะเดินทางมากขึ้นซึ่งอัตลักษณ์ในการท่องเที่ยวเป็นคุณลักษณะเฉพาะหรือความพิเศษของสถานที่ท่องเที่ยวที่โดยทั่วไปอัตลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวปลายทางเป็นที่ยอมรับกันว่ามีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวตามแนวคิดของ Kristensen, Martensen, & Gronholdt (2000); Kozak (2001) ในขณะที่การวางแผนผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวให้มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นเพื่อที่จะตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นวิธีที่นิยมนำมาประยุกต์ใช้ในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ซึ่งหากมีผลสะท้อนกลับที่ดีจะส่งผลให้นักท่องเที่ยวแสดงออกซึ่งพฤติกรรมความตั้งใจกลับมาท่องเที่ยวซ้ำจนนำไปสู่ความภักดีต่อสถานที่ท่องเที่ยวปลายทางและมีความถี่ในการเยี่ยมชมซ้ำอย่างบ่อยครั้งรวมถึงการบอกต่อและแนะนำให้นักท่องเที่ยวรายอื่น ๆ ให้เดินทางมาท่องเที่ยวหนึ่งอาจจะเป็นการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวที่ไม่เคยเดินทางหรือเดินทางท่องเที่ยวเป็นครั้งแรกอยากที่จะเดินทางตามแบบอย่างนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาแล้วนั้น

สรุปได้ว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยว คือการพัฒนาเพื่อยกระดับมาตรฐานจากเดิมให้เพิ่มมากขึ้นของแหล่งท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว กิจกรรมทางการท่องเที่ยว การบริการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ รวมไปถึงการพัฒนาส่งเสริมอัตลักษณ์ที่โดดเด่นเพื่อที่จะตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวให้เกิดการเดินทางมาเยือนอีกครั้งในอนาคต และอยู่บนพื้นฐานของการอนุรักษ์อย่างยั่งยืนต่อไป

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยว

Dickman (1996) กล่าวว่าสถานที่ท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ต้องประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก หรือ องค์ประกอบการท่องเที่ยว 5A คือ 1.สิ่งที่ดึงดูดใจ(Attraction) 2.ความสะดวกในการเดินทาง(Accessibility) 3.สิ่งอำนวยความสะดวก(Amenities) 4.การบริการที่พัก(Accommodation) และ 5.กิจกรรมการท่องเที่ยว(Activities) โดยสิ่งดึงดูดใจ(Attraction) จัดเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นสิ่งจูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้น ส่วนประกอบอื่น ๆ ก็มีความสำคัญเช่นกัน อาทิ การคมนาคมขนส่งและความสะดวกในการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) ถึงแม้ว่าสถานที่ท่องเที่ยวอาจมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ แต่สิ่งเหล่านั้นอาจไร้ประโยชน์ หากนักท่องเที่ยวไม่สามารถเดินทางไปยังสถานที่นั้นได้ นอกจากนี้ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (Amenities) ซึ่งหมายถึง สิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานให้นักท่องเที่ยว อาทิ สาธารณูปโภค น้ำ ไฟฟ้า โทรศัพท์ ห้องสุขา และสิ่งอำนวยความสะดวกที่นักท่องเที่ยวมีความจำเป็นต้องใช้ เช่น ร้านอาหาร โรงพยาบาล ธนาคาร สำนักงานไปรษณีย์ การบริการในกรณีฉุกเฉิน ก็มีความสำคัญเช่นกันและในส่วนของการบริการที่พัก (Accommodation) ควรมีจำนวนที่พักที่เพียงพอ พร้อมทั้งมีความหลากหลายด้านราคาและการบริการที่เหมาะสม

นอกเหนือจากนี้สถานที่ท่องเที่ยวควรจัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ (Activities) ที่นักท่องเที่ยวสามารถทำในช่วงเวลาที่พำนัก และท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้น เพื่อเพิ่มความน่าสนใจของการท่องเที่ยวและช่วงเวลาพักผ่อนของนักท่องเที่ยว

สรุปได้ว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงมีองค์ประกอบ 5 ส่วน คือ นักท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยว การคมนาคมขนส่ง ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว การพิจารณาองค์ประกอบแต่ละส่วน จะทำให้สามารถพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพและตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีแนวคิดที่หลากหลายอาทิ Leiper (2010) กล่าวว่า การท่องเที่ยวไม่ใช่เป็นอุตสาหกรรม แต่เป็นระบบเริ่มต้นจากนักท่องเที่ยวมีความต้องการในการเดินทางท่องเที่ยวด้วยเหตุผลและแรงกระตุ้นแตกต่างกันไปจากนั้นจึงเริ่มหาข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวจากชุมชนท้องถิ่น แล้วจึงตัดสินใจเดินทางจากที่อยู่เดิม โดยอาศัยการคมนาคมรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งไปยังจุดหมายปลายทาง และ ณ จุดหมายปลายทางแห่งนั้นนักท่องเที่ยวก็เกี่ยวข้องประสบการณ์จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ มากมายลักษณะเฉพาะของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เช่นเดียวกับ Adhikary (1995) ได้เสนอรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (7 – S Model) เพื่อมาปรับใช้กับการท่องเที่ยวไว้ดังนี้ (1) Strategy กลยุทธ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงความผสมกลมกลืนกันระหว่างวัตถุประสงค์ การจัดลำดับความสำคัญ การควบคุม และขอบเขตของกิจกรรมต่าง ๆ ของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยการเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสมที่สุด ซึ่งต้องประกอบไปด้วยกลยุทธ์ในการวางแผน การดำเนินงานที่สามารถปฏิบัติได้ และต้องเป็นไปตามนโยบายของการท่องเที่ยวแห่งชาติด้วย (2) Structure โครงสร้างในองค์กรซึ่งควรจะเกี่ยวข้องกับการจัดลำดับขั้นและการแบ่งหน้าที่ให้เหมาะสม เพราะโครงสร้างที่ดีจะเป็นกุญแจที่สำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการการท่องเที่ยว (3) System ระบบในการจัดการการท่องเที่ยวซึ่งมีความหมายที่ครอบคลุมไปถึงระบบการจัดการข้อมูล ระบบการดำเนินงาน การปฏิบัติการ การเงิน การจัดการทรัพยากรมนุษย์การตลาดและระบบอื่น ๆ ด้วย โดยทุกระบบต้องมีการประสานร่วมมือกันและมีความสัมพันธ์กันในทุกขั้นตอน (4) Staff บุคลากรนับเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการดำเนินการต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยเฉพาะบุคคลที่ทำหน้าที่บริการนักท่องเที่ยวจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบโดยจัดสรรบุคคลที่มีความละเอียดรอบคอบ มีความผูกพันกับงาน มีความรับผิดชอบ ให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยวด้วยความเต็มใจ มีความจริงใจซื่อสัตย์ ทำงานดี ประสิทธิภาพสูงและสามารถทำให้นักท่องเที่ยวพึงพอใจเป็นสำคัญ (5) Skill ในการทำงานทุกอย่างต้องอาศัยความชำนาญ งานจึงจะมีประสิทธิภาพ โดยขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 อย่างคือ ความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่องาน (6) Style การรวมกันระหว่าง Staff และ Skill แต่ละคนจะมีรูปแบบในการดำเนินงานที่ต่างกัน โดยปกติแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ Autocratic Style และ Democratic Style หรือ Bottom-Up (7) Shareการแบ่งปันแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเห็น ความรู้ซึ่งนำไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวได้ดีที่สุด และตามแนวคิดของ Cooper, Chris & Hall (2008) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมว่าหมายถึง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (decision making) แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า จะเป็นการตัดสินใจ แต่เพียงอย่างเดียวยังใช้การตัดสินใจควบคู่ไปกับการดำเนินงาน (implementation) และการตัดสินใจยังเกี่ยวข้องกับชุมชนในเรื่องของผลประโยชน์ (benefits) การประเมินผล (evaluation) ในกิจกรรมการพัฒนาด้วย ส่วนในประเด็นการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวนั้น จะมีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับชุมชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ เพราะการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นจะเน้นในเรื่องการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อเปิดโอกาสให้แกสมาชิกของชุมชนท้องถิ่นอย่างเท่าเทียมกันในการเข้าร่วมกับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยถือเป็นการกระบวนกรเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ชุมชนในท้องถิ่นเข้ามาร่วมในฐานะเจ้าหน้าที่หรือนักวางแผนมีการเรียนรู้ร่วมกันและเข้า

ร่วมประชุมตัดสินใจในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน แสดงความคิดเห็นและรับฟังข้อสรุปร่วมกัน จึงจะเป็นการมีส่วนร่วมที่แท้จริงเช่นเดียวกับ Aderhold (2011) กล่าวความคิดเห็นไว้ถึงการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน ส่วนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียว่า การแสวงหาผลประโยชน์ของผู้ประกอบการนำเที่ยวในการสร้างรายได้ให้กับชุมชน แต่ ความเป็นจริงแล้วผลประโยชน์ไม่ได้ตกถึงชุมชนหรืออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชนอย่างแท้จริง ปัจจุบัน ลักษณะของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การเดินทางที่สามารถจัดการท่องเที่ยวได้ด้วยตัวเองไม่จำเป็นต้องพึ่งพาธุรกิจนำเที่ยวโดยตรงแล้ว ประกอบกับจำนวนนักท่องเที่ยวคุณภาพที่เกิดเพิ่มมากขึ้น เป็นสาเหตุที่ทำให้ การตลาดของการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องการการเปลี่ยนแปลงอย่างเร่งด่วนเพื่อที่จะทำให้เกิดการเพิ่มจำนวน นักท่องเที่ยวคุณภาพให้กับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากขึ้น

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community – Based Tourism) คือการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืน ของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็น เจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน ตามหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนี้ (1) ชุมชนเป็นเจ้าของ (2) ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ (3) ส่งเสริมความภาคภูมิใจในท้องถิ่น (4) ยกระดับคุณภาพชีวิต (5) มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม (6) คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น (7) ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม (8) เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (9) เกิด ผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น (10) มีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาท ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัด นครราชสีมาวิธีการดำเนินการศึกษาวิจัยดังนี้

1. ประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือ ประชากรในชุมชนที่อาศัยอยู่ชุมชนบ้านปราสาท ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 798 คนและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านปราสาท ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ในช่วงปี 2563 จำนวน 7,293 คน รวมกันเป็น จำนวน 8,091 คน (Than Prasat Subdistrict Administrative Organization, 2020)

2. การกำหนดขนาดตัวอย่างจากนักท่องเที่ยวและประชากรในพื้นที่ ซึ่งคำนวณโดยใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างตาม วิธีการของท่าโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) โดยกำหนดให้มีความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ไม่เกินร้อยละ 5 ค่าที่คำนวณได้จากสูตรมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 381 ตัวอย่าง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม พร้อมทั้งมีการหาคุณภาพของเครื่องมือด้วยการหาค่า IQC โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา จำนวน 5 ท่าน แล้ว หาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Item-Objective Congruence Index) และทำการคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่ได้ค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 เป็นต้นไป เพื่อเป็นการตรวจสอบความเที่ยง ความครอบคลุมเนื้อหา และความถูกต้อง ในสำนวนภาษา เมื่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบตามแบบประเมินแล้วมาใช้เป็นแนวทางสำหรับการปรับปรุงแก้ไข แบบสอบถามและนำมาปรับปรุงให้สมบูรณ์ก่อนทดลองใช้ โดยค่า IOC ที่หาค่าได้ประมาณ 0.86 เพื่อพิจารณาความ ถูกต้อง และความชัดเจนของเนื้อหา แล้วนำมาแก้ไขให้ถูกต้อง เหมาะสมตามข้อเสนอแนะก่อนทดลองใช้ และนำมา เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยเก็บข้อมูลในแหล่ง ท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาท ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

4. ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยในการเก็บตัวอย่างจากแบบสอบถาม (Questionnaire) ได้แก่ นักท่องเที่ยวและประชาชนที่มีภูมิลำเนาในชุมชนบ้านปราสาท ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา เก็บข้อมูลในช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนสิงหาคม 2563 เพื่อวิเคราะห์บริบทและศักยภาพการจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาท ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ประชาชนท้องถิ่น ผู้มีส่วนได้เสียทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนโดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 8 คน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ด้วยสถิติพรรณนาโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และใช้แบบสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอในรูปแบบความเรียงโดยนำมาจัดประชุมในรูปแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะและนำผลมาแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นแบบมีส่วนร่วมมาประเมินและวัดผลการดำเนินงานจากตัวชี้วัดด้วยการกำหนด เป้าหมายและผลการวิเคราะห์ศักยภาพและแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาท ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อการจัดการโดยชุมชนมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

ผลการวิจัย

ศักยภาพของพื้นที่การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาท ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ชุมชนบ้านธารปราสาทเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่บนแหล่งโบราณคดีบ้านปราสาทเป็นแหล่งโบราณคดีแห่งที่สองต่จากบ้านเชียง และได้จัดทำในลักษณะพิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง และหมู่บ้านมีประวัติศาสตร์อันยาวนานจากหลักฐานที่ค้นพบสันนิษฐานว่ามีชุมชนอาศัยอยู่ในบริเวณนี้มาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จนถึงสมัยประวัติศาสตร์ มีหลักฐานของกลุ่มวัฒนธรรมแบบทวารวดีและแบบเขมรโบราณ ช่วงระหว่าง 1,500- 3,000 ปี ชาวบ้านในชุมชนบ้านธารปราสาทได้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อจัดสร้างพิพิธภัณฑ์บ้านปราสาทเพื่อเป็นองค์ความรู้และเก็บรวบรวมเรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นองค์ความรู้ที่น่าสนใจ และในพื้นที่ชุมชนยังมีลำปราสาท ลำน้ำศักดิ์สิทธิ์ประจำหมู่บ้าน นักท่องเที่ยวที่ไปเยือนสามารถชมความสวยงามของ สะพานไม้เก่าแก่อายุประมาณ 3, 000 ปี อยู่บริเวณลำธารปราสาททางทิศเหนือของหมู่บ้าน เป็นลำน้ำซึ่งเกิดจากต้นน้ำเขาใหญ่ ลำธารปราสาท ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นลำน้ำศักดิ์สิทธิ์ 1 ใน 9 ของแหล่งน้ำที่สำคัญของประเทศไทย ในงานพิธีพระบรมราชาภิเษกพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ในปี พุทธศักราช 2493 และพิธีกาญจนภิเษกและพิธีเฉลิมฉลอง 72 พรรษา 6 รอบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ในปีพุทธศักราช 2539 และในปีพุทธศักราช 2542 ในปัจจุบันชุมชนตั้งชื่อว่า ‘สะพานตะโกนรัก’ แสดงออกถึงความรักสมัครสมานสามัคคีกันของคนในสองหมู่บ้านที่เดินข้ามไปมา ให้ตะโกนบอกรักกันทุกวันหลังเดินสวนทางกันบนสะพานข้ามแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ จึงได้เปิดให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาชมความสวยงามของสะพานตะโกนรัก ชมความสวยงามของพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก ชมความสวยงามของแม่น้ำในวิถีชนบทได้ตลอดทุกวัน และภายในพื้นที่ชุมชนมีศาลปู่ตา ซึ่งมีต้นมะขามใหญ่ขนาด 9 คนโอบ ซึ่งมีอายุมากกว่า 300 ปี ชาวบ้านเชื่อกันว่าเป็นสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์ที่คอยปกป้องรักษาคุ้มครองชาวบ้านให้ใช้ชีวิตกันอย่างร่มเย็นเป็นสุข โดยจะมีพิธีบวงสรวงทำบุญกันเป็นประจำทุกปีในช่วงเดือนเมษายนและคนในชุมชนมีการรวมกลุ่มกันเพื่อพัฒนาการจัดตั้งที่พักรูปแบบโฮมสเตย์บ้านปราสาท มีจำนวนบ้านที่เข้าร่วมจำนวน 34 หลังคาเรือน รองรับนักท่องเที่ยวได้ 150 คนพร้อมกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนเรียนรู้ประวัติศาสตร์อารยธรรมและวิถีชีวิตชุมชน ทั้งนี้โฮมสเตย์บ้านปราสาทยังได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน โดยกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และกลุ่มโฮมสเตย์ชุมชน

บ้านปราสาทการรองรับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยตั้งแต่ปี 2547 จนถึงปัจจุบัน รางวัลชนะเลิศ The ASEANTA AWARDS FOR EXCELLENCE IN TOURISM 1996 ในประเภท “The ASEAN Cultural Preservation Effort” รางวัลชนะเลิศ PATA GOLD AWARDS 1994 ในประเภท PATA HERITAGE & CULTURE เป็นรางวัลจาก PACIFIC ASIA TRAVEL ASSOCIATION (PATA) และชาวบ้านในชุมชนยังมีการรวมกลุ่มเพื่อจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่มาจากภูมิปัญญาของท้องถิ่น เช่น การนำนักท่องเที่ยวชมอาคารพิพิธภัณฑสถาน แหล่งโบราณคดีอายุ 2,500 – 3,000 ปี ชมการทำพร้อมทั้งสามารถฝึกงานหัตถกรรมพื้นบ้านจากกกจันทบูรณ์ เช่น หมวก กระเป๋า แฟ้มเอกสารชมการทอผ้าท้องถิ่น เช่น ผ้าฝ้าย ผ้าไหม ชมการผลิตเครื่องดนตรีไทย การทำพิน ซอด้วง ซออู้ ชมกลุ่มสตรีทำขนมและอาหารพร้อมทั้งสามารถร่วมทำกิจกรรมได้ และมีการทำพิธีบายศรีสู่ขวัญเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มาเยือนในพื้นที่ รวมไปถึงการชมวิถีชีวิตของชาวบ้าน เช่น การดำนา เกี่ยวข้าว นั่งเรืออีโปงชมลำน้ำศักดิ์สิทธิ์ นั่งรถอีแต่นชมแหล่งท่องเที่ยวที่ใกล้เคียงในพื้นที่ชุมชนอีกด้วย และยังมีผลิตภัณฑ์สินค้าหรือบริการที่มีการผลิตมาจากศักยภาพและแนวคิดภูมิปัญญาของชุมชนบ้านปราสาท ที่ได้รับรางวัล เช่น กลุ่มหัตถกรรมเส้นใยพืชหมวกแฟชั่นจากใบธูปฤาษี รางวัลสินค้า OTOP 3 ดาว รองเท้าเพื่อสุขภาพจากใบธูปฤาษี รางวัลสินค้า OTOP 3 ดาว กระเป๋าเอกสาร รางวัลสินค้า OTOP 4 ดาว เป็นต้น

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาท ตำบล ธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาท ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ในการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยว ด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยว

รายการความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล
การส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยว			
1. ด้านแหล่งท่องเที่ยว	3.68	0.49	มาก
2. ด้านความสามารถในการเข้าถึง	3.58	0.50	มาก
3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน	3.47	0.53	ปานกลาง
4. ด้านความประทับใจในด้านการท่องเที่ยว	3.64	0.40	มาก
5. ด้านคุณค่าของการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.80	0.31	มาก
รวม	3.63	0.45	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาท ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยวในการส่งเสริมและศักยภาพทางการท่องเที่ยวโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านคุณค่าของการท่องเที่ยวโดยชุมชนมา ($\bar{X}=3.80$) รองลงมาด้านแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.68$) ด้านความประทับใจในด้านการท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.64$) ด้านความสามารถในการเข้าถึง ($\bar{X}=3.58$) และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน ($\bar{X}=3.47$) ตามลำดับ

ความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นต่อแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาท ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาท ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมาในความต้องการในการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยว ด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยว

รายการความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล
การส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยว			
1. ด้านแหล่งท่องเที่ยว	3.83	0.30	มาก
2. ด้านความสามารถในการเข้าถึง	3.64	0.40	มาก
3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน	3.58	0.50	มาก
4. ด้านความประทับใจในด้านการท่องเที่ยว	3.71	0.35	มาก
5. ด้านคุณค่าของการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.66	0.48	มาก
รวม	3.68	0.41	มาก

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าประชาชนในท้องถิ่นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาท ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ต่อความต้องการส่งเสริมศักยภาพทางการท่องเที่ยวโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.68$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.83$) รองลงมาด้านความประทับใจในด้านการท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.71$) ด้านคุณค่าของการท่องเที่ยวโดยชุมชนมา ($\bar{X}=3.66$) ด้านความสามารถในการเข้าถึง ($\bar{X}=3.64$) และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน ($\bar{X}=3.58$) ตามลำดับ

สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์

ความคิดเห็นเกี่ยวข้องกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาท ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

ด้านแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนบ้านปราสาท เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่บนพื้นที่แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาทที่มีขนาดใหญ่และเก่าแก่ร่องลงมาจากแหล่งโบราณคดีบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานีและเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่มีคุณค่าทางด้านโบราณคดี ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษและคนในชุมชนท้องถิ่นที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นมีความสมบูรณ์ของหลักฐานชั้นสำคัญทางประวัติศาสตร์ บ่งบอกถึงยุคสมัยและอารยธรรมในแต่ละช่วงได้อย่างชัดเจน โดยมีโครงกระดูกมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์อายุกว่า 3,000 ปี ผังอยู่ในชั้นดินที่ลึกที่สุด ลดหล่นขึ้นมาเป็นชั้นตามช่วงสมัย พร้อมทั้งของประดับและภาชนะยุคโบราณที่แตกต่างกันในแต่ละชั้นดิน เช่น กำไลเปลือกหอย ลูกปัด แหวนสำริด กำไลสำริด และภาชนะดินเผาปากแตรเคลือบน้ำดินสีแดงแบบลายเชือกทาบและขัดมัน ซึ่งล้วนแล้วแต่มีความหมายทางโบราณคดี ในการเข้าใจถึงวิถีชีวิตและอารยธรรมของคนยุคก่อนประวัติศาสตร์เป็นต้น และมีความสำคัญอย่างมากต่อการเรียนรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โบราณคดีและการท่องเที่ยวชุมชน

ด้านความสามารถในการเข้าถึง ชุมชนบ้านธารปราสาทมีสภาพพื้นที่ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานอาชีพเกษตรกรรม และเส้นทางในการเข้าสู่ชุมชนยังเป็นสภาพแบบดั้งเดิมในหลาย ๆ เส้นทาง ถนนยังเป็นสภาพของดินแดงและการพัฒนาสภาพของเส้นทางในการเข้าถึงยังมีขีดจำกัด โดยเฉพาะไม่มีรถประจำทางที่เดินทางเข้ามาในชุมชน ควรมีการส่งเสริมในเรื่องของรถโดยสารที่เข้ามาถึงในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนจากตัวเมืองให้มีมากขึ้นเพื่อความสะดวกสบาย และเพิ่มเรื่องของป้ายบอกทางและสถานที่ทำกิจกรรมภายในแหล่งท่องเที่ยวให้มีความชัดเจน และในส่วนของการเข้าถึงหลุมขุดค้นทางโบราณคดีทั้ง 3 หลุม ควรมีการจัดเส้นทางเฉพาะให้ชัดเจนและป้องกันความเสียหายของพื้นที่ด้วยและในเรื่องงบประมาณที่จะพัฒนาในส่วนของการเข้าถึงไปยังแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน เช่น หลุมขุดค้นทางโบราณคดี ยังต้องเดินผ่านบ้านผู้คนในชุมชนยังไม่สามารถปรับพื้นที่รองรับได้ และเนื่องด้วยแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีของชุมชนบางจุดอยู่ในบริเวณบ้านของคนในท้องถิ่นจึงมีข้อจำกัดในเรื่องของการเข้าชม

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน ชุมชนบ้านธารปราสาทยังขาดในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ ยกให้ภาครัฐลงมรดุแลหรือทางงบประมาณที่มาช่วยในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ของชุมชน และการจัดทำเส้นทางเดินเท้าที่มีความสะดวกในการเข้าชมพื้นที่โดยรอบเขตบริเวณหลุมขุดค้นทางโบราณคดี การจัดทำป้ายบอกเส้นทางมายังชุมชนและฐานกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน โดยมีการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น สถานที่จอดรถ ป้ายบอกสถานที่สำคัญต่าง ๆ ภายในชุมชนให้ชัดเจนและอยากให้มีการดูแลอย่างต่อเนื่อง ในเรื่องของจุดบริการห้องน้ำสาธารณะไม่เพียงพอและมีจำนวนน้อยมาก และในส่วนจากร้านอาหารและร้านของฝากยังมีไม่เพียงพอต่อจำนวนของนักท่องเที่ยวในบางช่วงเวลา อยากให้มีการพัฒนาส่งเสริมให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ

ด้านความประทับใจในด้านการท่องเที่ยว เป็นชุมชนที่มีคุณค่าและเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นที่ไม่มีใครเหมือนและการมีพิพิธภัณฑ์ทางโบราณคดี และแหล่งความรู้ภูมิปัญญาต่าง ๆ ทั้งกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมลงมือทำและสัมผัสได้จากการคิดริเริ่มของประชาชนภายในพื้นที่ และในส่วนองภาครัฐบาล ภาคเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยือนในแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านธารปราสาท สรุปได้ว่าได้มีการช่วยเหลือจากทางหน่วยงานทางภาครัฐบาลในเรื่องของการจัดกิจกรรมเพื่อเชื่อมโยงระหว่างชุมชนใกล้เคียงและมีการประชาสัมพันธ์บ้างแต่ยังไม่มากพอและในส่วนของการจัดการก็เป็นหน้าที่ประชาชนเองที่มีความสนใจข้อมูลของทางชุมชนที่เข้ามาจัดการไม่ว่าจะเป็นการทำเว็บไซต์ขึ้นเพื่อที่จะเชิญชวนนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชมหรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมนำชมแหล่งโบราณคดี กิจกรรมที่มาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนในชุมชนภายในชุมชนบ้านปราสาท ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ที่ทำให้นักท่องเที่ยวที่มาเยือนได้รับประสบการณ์ที่ดีกลับออกไปจากการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

ด้านคุณค่าของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนบ้านธารปราสาทมีต้นทุนจากภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวและมีจุดเด่นที่ตั้งอยู่บนพื้นที่แหล่งโบราณคดีที่มีหลุมขุดค้นโครงกระดูกมนุษย์และเครื่องปั้นดินเผาโบราณอายุราว 3,000 กว่าปี ชุมชนมีโครงการให้เด็ก ๆ และเยาวชนมาเป็นมัคคุเทศก์น้อยในช่วงปิดเทอมและช่วงเวลาเสาร์ อาทิตย์ อย่างต่อเนื่อง เพราะเคยมีการส่งเสริมและขาดการสนับสนุนในระยะต่อมา เช่น โครงการอบรมมัคคุเทศก์น้อยหรือมัคคุเทศก์ท้องถิ่น และชาวบ้านในชุมชนยังขาดความรู้ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางโบราณคดีโดยชุมชนเองไม่มากนัก ยังต้องทำความเข้าใจในการอนุรักษ์และการรักษาในระยะยาวต่อไป เพื่อให้มีการรักษาความสมบูรณ์ของหลุมขุดค้นทางโบราณคดี ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุและโบราณสถานไว้ให้นานและคงทนถาวร พร้อมทั้งให้มีการส่งเสริมในเรื่ององค์ความรู้ที่ได้รับได้ไปประยุกต์ใช้ดำเนินชีวิตของคนในชุมชนที่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์แบบดั้งเดิม

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาท ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา สามารถอภิปรายผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนบ้านปราสาท ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา มีศักยภาพที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพราะว่าพื้นที่ชุมชนเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่บนพื้นที่แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาทที่มีขนาดใหญ่และเก่าแก่รองลงมาจากแหล่งโบราณคดีบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานีและมีความสมบูรณ์ของหลักฐานชั้นสำคัญทางประวัติศาสตร์ บ่งบอกถึงยุคสมัยและอารยธรรมในแต่ละช่วงได้อย่างชัดเจน โดยมีโครงกระดูกมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์อายุกว่า 3,000 ปี ผังอยู่ในชั้นดินที่ลึกที่สุด ลดหล่นขึ้นมาเป็นชั้นตามช่วงสมัย พร้อมทั้งของประดับและภาชนะยุคโบราณที่แตกต่างกันในแต่ละชั้นดิน เช่น กำไลเปลือกหอย ลูกปัด แหวนสำริด กำไลสำริด และภาชนะดินเผาปากแตรเคลือบน้ำดินสีแดงแบบลายเชือกทาบและขัดมัน ซึ่งล้วนแล้วแต่มีความหมายทางโบราณคดี ในการเข้าใจถึงวิถีชีวิตและอารยธรรมของคนยุคก่อนประวัติศาสตร์เป็นต้น และมีคุณค่าอย่างมากต่อการเรียนรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โบราณคดีและการท่องเที่ยวชุมชน รวมไปถึงคนในชุมชนยังมีการรวมกลุ่มเพื่อจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่มาจากภูมิปัญญาของท้องถิ่น เช่น การนำนักท่องเที่ยวชมอาคารพิพิธภัณฑ์ แหล่งโบราณคดีอายุ 2,500 – 3,000 ปี ชมการทำพร้อมทั้งสามารถฝึกงานหัตถกรรมพื้นบ้านจากต้นกกจันทบูร เช่น หมวก กระเป๋า แฟ้มเอกสารชมการทอผ้าท้องถิ่น เช่น ผ้าฝ้าย ผ้าไหม ชมการผลิตเครื่องดนตรีไทย การทำพิน ซอด้วง ซออู้ ชมกลุ่มสตรีทำขนมและอาหารพร้อมทั้งสามารถร่วมทำกิจกรรมได้ และมีการทำพิธีบวงสรวงเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มาเยือนในพื้นที่ รวมไปถึงการชมวิถีชีวิตของชุมชนชาวบ้านท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ของตนเองที่ยังคงดำรงรักษาและปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบัน เช่น การดำนา เกี่ยวข้าว นั่งเรืออู่ไปชมลำน้ำศักดิ์สิทธิ์ นั่งรถอู่เต็นชมแหล่งท่องเที่ยวที่ใกล้เคียงในพื้นที่ชุมชนอีกด้วย และยังมีผลิตภัณฑ์สินค้าหรือบริการที่มีการผลิตมาจากศักยภาพและแนวคิดภูมิปัญญาของชุมชนบ้านปราสาทอีกด้วย โดยผลการวิจัยเป็นไปในทำนองเดียวกับแนวคิดของ Collier & Harraway (1997) ได้อธิบายไว้ว่า “แหล่งท่องเที่ยว หมายถึง เป็นสิ่งดึงดูดใจ (Attraction) ที่เกิดจากสถานที่ (Site) ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือมนุษย์เป็นผู้ที่ปรุงแต่งขึ้น หรือเหตุการณ์ (Event) โดยสถานที่อาจเกิดจากธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้นแต่เหตุการณ์ที่น่าประทับใจเกิดจากมนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น จัดบริการและการอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดความสุขในการเดินทางท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวส่วนมากต้องการ ความเพลิดเพลิน บันเทิงใจ ความแปลกใหม่จากชีวิตประจำวันและความสนุกสนานในการเดินทางท่องเที่ยว การมีสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยวที่สะท้อนเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ที่ดี และการจัดการของสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถรองรับให้แก่นักท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการด้านองค์ประกอบและศักยภาพของการท่องเที่ยวในการวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวต้องมีการพัฒนาศักยภาพอยู่ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Visadsontornsaku et al. (2020) ได้ศึกษาศักยภาพที่โดดเด่นของชุมชน จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ ศักยภาพด้านสิ่งดึงดูดใจ โดยชุมชนจังหวัดนครราชสีมาแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งทางธรรมชาติและทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ส่วนศักยภาพด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวพบว่าชุมชนมีกิจกรรมเฉพาะของแต่ละชุมชนซึ่งถือเป็นข้อดีของชุมชนอย่างไรก็ตามศักยภาพที่ชุมชนควรพัฒนามีด้วยกันหลายองค์ประกอบเช่น ศักยภาพด้านการจัดการซึ่งเป็นศักยภาพที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน กล่าวคือชุมชนควรกำหนดกฎกติกาและจัดการร่วมกัน ด้านวิธีการกระจายรายได้ในชุมชนรวมถึงการพัฒนาข้อมูลข่าวสารในการประชาสัมพันธ์และศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ชุมชนควรพัฒนาปรับปรุงถนน ป้ายบอกทาง รวมถึงการ

บริการด้านร้านอาหาร ร้านสะดวกซื้อ และจุดบริการนักท่องเที่ยวในชุมชนเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้องค์ประกอบทางศักยภาพที่ต้องพัฒนาอย่างเร่งด่วนแล้วชุมชนควรส่งเสริมศักยภาพด้านกิจกรรมโดยชุมชน ควรพัฒนาชุมชนให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ตลอดปี ด้านองค์กรชุมชน ชุมชนควรกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกช่วงวัย เพื่อเพิ่มศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวที่มากขึ้น นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสนับสนุนข้อค้นพบของ Rittem (2015) ที่พบว่า ศักยภาพและความเหมาะสมในการจัดการท่องเที่ยวในแหล่งศาสนา ประวัติศาสตร์ โบราณคดีของท้องถิ่นที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมและประเพณีที่ดึงดูดใจของสังคมไทย ไม่ใช่เพียงการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อทำรายได้ให้กับประเทศหรือท้องถิ่นจำนวนมากเท่านั้น จากความพยายามในการพัฒนาและส่งเสริมกิจการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวต่างชาติหรือต่างถิ่นเดินทางเข้ามาใช้บริการมากยิ่งขึ้น เพื่อเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ที่พึงได้จากการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นของประเทศไทยจะต้องไม่พึ่งหวังผลประโยชน์จากการเก็บเกี่ยวรายได้มหาศาลเข้าสู่ประเทศเท่านั้น แต่ยังคงคำนึงถึงสิ่งให้นักท่องเที่ยวได้รับไปด้วยพร้อมกับการหวงแหนและอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวท้องถิ่นมีคุณค่าอย่างยั่งยืนต่อไป

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ 2. แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านปราสาท ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา แนวทางส่งเสริมทางด้านองค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยวในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในชุมชน ถนนยังเป็นสภาพของดินแดงและการพัฒนาสภาพของเส้นทางการเข้าถึงยังมีขีดจำกัด โดยเฉพาะไม่มีรถประจำทางที่เดินทางเข้ามาในชุมชน ควรมีการส่งเสริมในเรื่องของรถโดยสารที่เข้ามาถึงในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนจากตัวเมืองให้มากยิ่งขึ้นเพื่อความสะดวกสบาย และเพิ่มเรื่องของป้ายบอกทางและสถานที่ทำกิจกรรมภายในแหล่งท่องเที่ยวให้มีความชัดเจน เช่น จุดจอดรถ ป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่จัดกิจกรรม ร้านอาหาร ร้านค้า สถานที่จำหน่ายของที่ระลึกหรือจำหน่ายหนังสือข้อมูลต่าง ๆ ที่สำคัญภายในชุมชนรวมไปถึงการจัดให้มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นหรือยุวมัคคุเทศก์เพื่อเป็นการส่งเสริมให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ดียิ่งขึ้น และในส่วนของการเข้าถึงหลุมขุดค้นทางโบราณคดีทั้ง 3 หลุม ควรมีการจัดเส้นทางเฉพาะให้ชัดเจนและป้องกันความเสื่อมโทรมของพื้นที่ด้วยและในเรื่องงบประมาณที่จะพัฒนาในส่วนของเส้นทางการเข้าถึงไปยังแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน เช่น หลุมขุดค้นทางโบราณคดี ยังต้องเดินผ่านบ้านผู้คนในชุมชนยังไม่สามารถปรับพื้นที่รองรับได้ และเนื่องด้วยแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีของชุมชนบางจุด ตั้งอยู่ในบริเวณบ้านของคนในท้องถิ่นจำเป็นต้องมีการจำกัดในเรื่องการเดินทางไปเยือน ในอดีตชุมชนบ้านธารปราสาทมีโครงการให้เด็ก ๆ และเยาวชนมาเป็นมัคคุเทศก์น้อยในช่วงปิดเทอม และช่วงเวลาเสาร์ อาทิตย์ อย่างต่อเนื่องและขาดการสนับสนุนในระยะต่อมา เช่น โครงการอบรมมัคคุเทศก์น้อยหรือมัคคุเทศก์ท้องถิ่น และชาวบ้านในชุมชนยังขาดความรู้ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางโบราณคดีโดยชุมชนเองไม่มากนัก ยังต้องทำความเข้าใจในการอนุรักษ์และการรักษาในระยะยาวต่อไป เพื่อให้มีการรักษาความสมบูรณ์ของหลุมขุดค้นทางโบราณคดี ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุและโบราณสถานไว้ให้นานและคงทนถาวร พร้อมทั้งให้มีการส่งเสริมในเรื่ององค์ความรู้ที่ได้รับได้ไปประยุกต์ใช้ดำเนินชีวิตของคนในชุมชนที่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์แบบดั้งเดิม โดยผลการวิจัยเป็นไปในทำนองเดียวกับแนวคิดของ Buhdlis (2000) ได้กล่าวองค์ประกอบและศักยภาพของการท่องเที่ยวในการวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวต้องมีการพัฒนาปัจจัย 6 ประการ (6As) ซึ่งประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยว (Attraction) เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยว เพราะแหล่งท่องเที่ยวต้องมีสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวอย่างใดอย่างหนึ่ง ในให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยี่ยมชม สิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวแบ่งได้ 4 ประเภทได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ และการให้ความบันเทิง การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)

เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องมีเส้นทางหรือเครือข่ายคมนาคมขนส่งที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่นั่น ตลอดจนสามารถติดต่อเชื่อมโยงกันระหว่างแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งกับอีกแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งที่อยู่บริเวณใกล้เคียง อีกทั้งต้องมีที่จอดรถหรือสถานีรถไฟหรือท่าเรือหรือท่าอากาศยานเพื่อให้ธุรกิจการท่องเที่ยวสามารถนำนักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและปลอดภัย สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกไว้บริการนักท่องเที่ยวที่เข้ามายังแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้ได้รับความสะดวกสบายและความประทับใจ เกิดความรู้สึกปลอดภัย ทำให้นักท่องเที่ยวอยากจะทำท่องเที่ยวในระยะเวลาที่นานขึ้น เช่น ที่พัก ร้านอาหาร ภัตตาคาร โทรศัพท์ แผนที่ ร้านขายของ เป็นต้น โปรแกรมการท่องเที่ยว (Available Packages) เป็นการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูปไว้สำหรับนักท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกสบาย ซึ่งอาจเป็นการเตรียมการโดยเจ้าของโรงแรมรีสอร์ท หรือโดยหน่วยงานภาครัฐที่อาจจัดเป็นโปรแกรมส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจต่อการท่องเที่ยวก็ได้ กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถกระทำได้ในระหว่างเดินทางท่องเที่ยว โดยมีอยู่หลายรูปแบบ นักท่องเที่ยวสามารถเลือกทำได้ตามความถนัดและความสนใจ และการบริการเสริม (Ancillary Services) เป็นบริการที่นอกเหนือจากบริการขั้นพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น ธนาคาร ไปรษณีย์ โรงพยาบาล ร้านอินเทอร์เน็ต เป็นต้น โดยปกติการบริการนี้ทางภาครัฐจะเป็นผู้จัดหาและพัฒนา เพื่อบริการแก่ประชาชนของตนเอง ซึ่งถือได้ว่าเป็นผลพลอยได้ในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Klinmuenwai (2018) ได้ทำการศึกษาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่าเขตพื้นที่ ชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง มีศักยภาพของพื้นที่ในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจาก ชุมชนท่ามะโอ มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ที่เก่าแก่เป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ที่แตกต่างจากชุมชนอื่น เช่น บ้านเสานัก บ้านหูลุยส์ วัดประตูป่อง อีกทั้งยังมีวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ เช่น การฟ้อนผีปู่ย่า ประเพณีदानข้าว ซอมต่อ ประเพณีदानข้าวใหม่ ประเพณีदानเปรตพลี เป็นต้น และการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมควรใช้มาตรฐานและตัวชี้วัดการส่งเสริมการท่องเที่ยว เพราะชุมชนท่ามะโอเป็นชุมชนที่มีความเก่าแก่ตั้งแต่โบราณของจังหวัดลำปาง ซึ่งมีโบราณสถานหลายแห่ง และมีวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์ของชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง มีความพร้อมในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม โดยได้ศึกษาและได้หาข้อสรุปและข้อเสนอแนะ สามารถนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้กับชุมชนและสามารถพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวต่อไปในอนาคตได้และสามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แต่จะต้องมีการจัดสรรบุคลากรและต้องหาหน่วยงานในการรับผิดชอบและส่งเสริมในเรื่องต่าง ๆ เช่น การบำรุงรักษาสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ชุมชนและการส่งเสริมประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เพื่อเป็นการส่งเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้ตรงกับความต้องการของท้องถิ่นเพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวให้มากขึ้นและสามารถส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสนับสนุนข้อค้นพบของ Choibamroong (2009) ที่พบว่าการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว คือ แหล่งท่องเที่ยวต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกเตรียมไว้สำหรับนักท่องเที่ยวอย่างครบครันและเพียงพอ เช่น ด้านสาธารณูปโภค น้ำประปา ไฟฟ้า ถนน โทรศัพท์ สถานีตำรวจ โรงพยาบาล รวมถึงที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก และจัดบริการนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและเป็นการปรับแต่งสภาพท้องถิ่นให้ดีขึ้นไปจากเดิม แต่ยังคงรักษาเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่นที่มีคุณค่าไว้คงเดิมอย่างยั่งยืน

สรุป

1. ผลการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนบ้านปราสาท ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา มีศักยภาพที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพราะว่าพื้นที่ชุมชนเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่บนพื้นที่แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาทที่มีขนาดใหญ่และเก่าแก่รองลงมาจากแหล่งโบราณคดีบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานีและมีความสมบูรณ์ของหลักฐานชั้นสำคัญทางประวัติศาสตร์ บ่งบอกถึงยุคสมัยและอารยธรรมในแต่ละช่วงได้อย่างชัดเจน โดยมีโครงกระดูกมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์อายุกว่า 3,000 ปี ผังอยู่ในชั้นดินที่ลึกที่สุด ลดหลั่นขึ้นมาเป็นชั้นตามช่วงสมัย พร้อมทั้งของประดับและภาชนะยุคโบราณที่แตกต่างกันในแต่ละชั้นดิน เช่น กำไลเปลือกหอย ลูกปัด แหวนสำริด กำไลสำริด และภาชนะดินเผาปากแคบเคลือบน้ำดินสีแดงแบบลายเชือกทาบและขัดมัน ซึ่งล้วนแล้วแต่มีความหมายทางโบราณคดี ในการเข้าใจถึงวิถีชีวิตและอารยธรรมของคนยุคก่อนประวัติศาสตร์เป็นต้น และมีองค์ความรู้ที่พัฒนาจากกิจกรรมทางภูมิปัญญาของท้องถิ่นด้านต่าง ๆ ที่สามารถสัมผัสโดยนำมาใช้จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นได้

2. ผลการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านปราสาท ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา แนวทางส่งเสริมทางด้านองค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยวในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในชุมชน เช่น การปรับปรุง พัฒนาและเพิ่มเติมในเรื่องของจุดจอดรถ ป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่จัดกิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ร้านอาหาร ร้านค้า สถานที่จำหน่ายของที่ระลึกหรือจำหน่ายหนังสือข้อมูลต่าง ๆ ที่สำคัญภายในชุมชนรวมถึงการจัดให้มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นหรือยุวมัคคุเทศก์เพื่อเป็นการส่งเสริมให้การท่องเที่ยวโดยชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัย

1. ด้านแหล่งท่องเที่ยว ภาครัฐ เอกชนและส่วนงานท้องถิ่นต่าง ๆ ควรร่วมมือกับชุมชนในการจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อชุมชนและความต้องการของนักท่องเที่ยวมากกว่าผลกำไรที่ได้รับจากการท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว

2. ด้านความสามารถในการเข้าถึง จัดทำแผนการดำเนินงานประมาณและประสานงานขอความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน โดยเฉพาะสภาพของถนนภายในชุมชนและป้ายบอกทาง

3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน ชุมชนควรจัดทำป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่จัดกิจกรรมและการเพิ่มเติมร้านอาหาร ร้านค้า สถานที่จำหน่ายของที่ระลึกหรือจำหน่ายหนังสือข้อมูลต่าง ๆ ไว้รองรับในพื้นที่ของชุมชน

4. ด้านความประทับใจในด้านการท่องเที่ยว ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนและพัฒนาให้ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวจากต้นทุนของชุมชนอย่างยั่งยืนได้และคงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น

5. ด้านคุณค่าของการท่องเที่ยวโดยชุมชน จัดให้ความรู้ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางโบราณคดีของชุมชน และส่งเสริมความเข้าใจในการอนุรักษ์และการรักษาในระยะยาวต่อไป เพื่อให้มีการรักษาความสมบูรณ์ของหลุมขุดค้นทางโบราณคดี ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุและโบราณสถานไว้ให้นานและคงทนถาวร

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยในด้านการพัฒนาแผนการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนในยุคดิจิทัลเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างยั่งยืน
2. ควรศึกษาความต้องการจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนจากกลุ่มนักท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนของชุมชนและหาวิธีการส่งเสริมในรูปแบบที่หลากหลาย

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยได้ทราบถึงศักยภาพของการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านธารปราสาทที่มีต้นทุนอยู่บนพื้นที่ที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางโบราณคดีและทางประวัติศาสตร์และมีศักยภาพในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนโดยการใช้ต้นทุนทางภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาผสมผสานเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ การนำนักท่องเที่ยวชมอาคารพิพิธภัณฑ์และแหล่งโบราณคดีอายุ 2,500 – 3,000 ปี โดยยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น การเรียนรู้และร่วมกิจกรรมงานหัตถกรรมพื้นบ้านจากต้นกกจันทบูรณ เช่น หมวก กระเป๋า กิจกรรมชมการทอผ้าท้องถิ่น เช่น ผ้าฝ้าย ผ้าไหม ชมกิจกรรมการผลิตเครื่องดนตรีไทย การทำพิน ซอด้วง ซอฮู้ และกิจกรรมของกลุ่มสตรีในท้องถิ่นในการทำขนมและอาหารพร้อมทั้งให้นักท่องเที่ยวสามารถร่วมทำกิจกรรมได้ และการทำพิธีบายศรีสู่ขวัญเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มาเยือนซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนบ้านธารปราสาท รวมไปถึงการชมวิถีชีวิตของชุมชนชาวบ้านท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ของตนเองที่ยังคงดำรงรักษาและปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบัน เช่น การดำนา เกี่ยวข้าว นั่งเรืออีโปงชมลำน้ำศักดิ์สิทธิ์ นั่งรถอีแต่นชมแหล่งท่องเที่ยวที่ใกล้เคียงในพื้นที่ชุมชนอีกด้วย และยังมีผลิตภัณฑ์สินค้าและบริการที่มีการผลิตมาจากศักยภาพและแนวคิดภูมิปัญญาของชุมชนบ้านปราสาท ถือได้ว่าเป็นชุมชนที่มีต้นทุนและศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้อย่างดีมา สำหรับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านธารปราสาท ในด้านองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในชุมชนเส้นทางการเข้าถึงยังมีข้อจำกัดในเรื่องของสภาพของถนนที่ยังไม่สมบูรณ์และไม่มีการประจำทางที่เดินทางเข้ามาในชุมชน ควรมีการส่งเสริมในเรื่องของรถโดยสารที่เข้ามาถึงในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนจากตัวเมืองให้มีมากขึ้น เพื่อความสะดวกสบาย และเพิ่มเรื่องของป้ายบอกทางและสถานที่ทำกิจกรรมภายในแหล่งท่องเที่ยวให้มีความชัดเจน เช่น จุดจอดรถ ป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ ร้านอาหาร ร้านค้า สถานที่จำหน่ายของที่ระลึกหรือจำหน่ายหนังสือข้อมูลต่าง ๆ ของชุมชน โดยการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนนี้อาจขึ้นอยู่กับความพร้อมของทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น การบริหารจัดการกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนและการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชนที่ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และหวงแหนทรัพยากรท่องเที่ยวด้านโบราณคดีและโบราณวัตถุ ที่สำคัญของชุมชนที่กำลังเป็นกระแสการท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มมุ่งเน้นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นมากขึ้น ในปัจจุบันนักท่องเที่ยวเริ่มให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่ไม่ทำลายคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวและนับได้ว่าการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว รวมถึงสร้างจิตสำนึกต่อการรับผิดชอบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยวของประชาชนในท้องถิ่นและผู้เข้ามาเยือนและเห็นถึงความสำคัญ of ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวชุมชนและร่วมกันดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและทางประวัติศาสตร์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นโดยเน้นแนวทางการอนุรักษ์อย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านธารปราสาทต่อไปได้อย่างดีในอนาคต

References

- Aderhold, P. (2011). Community-Based Tourism in Sustainable Tourism Development: Great Potential with Risk. *Contours*, 21(2), 4–7.
- Adhikary, M. (1995). *Management of Ecotourism*. Bangkok: Srinakarinwirot University.
- Ban Prasat Museum and Ban Prasat Archaeological Site. (2020). *Ban Prasat Archaeological Site Non Sung District, Nakhon Ratchasima Province*. Retrieved January 19, 2020, from https://pr.prd.go.th/nakhonratchasima/ewt_news.php?nid=176&filename=index
- Buhalis, D. (2000). *Strategic use of Information Technologies in the Tourism Industry. Tourism Management*. Essex: Pearson Education.
- Choibamroong, T. (2009). *The Role of Local Government Organizations in Sustainable Tourism Development on Sufficiency Economy Concept Base, Nonthaburi*: King Prajadhipok's Institute, College of Local Government Development.
- Collier, A., & Harraway, S. (1997). *Principles of Tourism*. Auckland: Longman Paul Ltd.
- Cooper, C., & Hall, M. C. (2008). *Contemporary Tourism: An International Approach*. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Department of Tourism. (2017). *Strategic Plan for the Development of Tourist Attractions of the Country 2017–2021*. Bangkok: PW Printing.
- Dickman, C. R. (1996). *Overview of the Impacts of Feral Cats on Australian Native Fauna*. Australian Nature Conservation Agency. Canberra.
- Klinmuenwai, K. (2018). Guidelines for Support Cultural Tourism Destination at Tha Ma–O Community Mueng District Lampang Province. *Journal of Liberal Arts, Maejo University*, 6(1), 131–148.
- Kozak, M. (2001). Comparative Assessment of Tourist Satisfaction with Destinations Across Two Nationalities. *Tourism Management Journal*, 22(2), 391–401.
- Kristensen, K., Martensen, A., & Gronholdt, L. (2000). Customer Satisfaction Measurement at Post Denmark: Results of Application of the European Customer Satisfaction Index Methodology. *Total Quality Management Journal*, 11(7), 1007–1015.
- Leiper, N. (2010). *Tourism Management*. Australia: RMIT Press, Collingwood.
- Ministry of Tourism and Sports. (2015). *Thai Tourism Strategy 2015–2017*. Retrieved August 19, 2020, from https://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=7114
-

- Public Relations Office, Nakhon Ratchasima Province. (2020). *General Information of Nakhon Ratchasima Province*. Retrieved February 14, 2020, from <https://www2.nakhonratchasima.go.th/content/general>
- Ritter, P. (2015). Religious and Cultural Tourism Management Model in Buddhist Temple. *Journal of Liberal Arts, Ubon Ratchathani University*, 11(1), 1–23.
- Ruiz, C. Reyes, E., & Gonzalez, G. (2016). Destination Image, Satisfaction and Destination Loyalty in Cruise Tourism: The Case of Malaga, Spain. *Tourism & Management Studies Journal*, 14(1), 58–68.
- Than Prasat Subdistrict Administrative Organization. (2020). *Basic information of Than Prasat Subdistrict Administrative Organization, Non Sung District Nakhon Ratchasima Province*. Retrieved January 18, 2020, from <https://thanprasat.go.th/>
- Than Prasat Subdistrict Administrative Organization. (2020). *Demographics of Than Prasat Subdistrict Administrative Organization, Non Sung District Nakhon Ratchasima Province*. Retrieved January 17, 2020, from <https://thanprasat.go.th/>
- Tourism Authority of Thailand. (2015). Analysis of Thai Tourism’s Marketing Outbound Situation. *Journal of Electronic Tourism Authority of Thailand: Bangkok*, 11(1), 12–14.
- Visadsoontornsaku, P., Na Thalang, C., Tungbenchasirikul, S., & Jittithavor, C. (2020). Potentiality Development Approach for Community-based Tourism in Nakhon Ratchasima Province. *The Journal of Development Administration research*, 10(3), 22–33.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed). New York. Harper and Row.